

Täysistunto

Torstai 31.1.2019 klo 16.00—19.25

2.1. Suullinen kysymys hoitajamitoituksesta vanhustenhoidossa (Merja Mäkisalo-Ropponen sd)

Suullinen kysymys SKT 242/2018 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Paula Risikko: Kyselytunnin kysymykset aloittaa edustaja Mäkisalo-Ropponen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.02 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Kiitos, arvoisa puhemies! Viikonloppuna saimme vanhustenhoidon tilanteesta ikäviä viestejä, joita yksikään meistä ei varmaan ole voinut lukea sydän kylmänä. Esperi Caren hoitoyhteisössä on laiminlyöty vanhustenhoitoa niin vakavalla tavalla, että hoitoyhteisö jouduttiin sulkemaan. Vaikka tämä Kristiinankaupungissa tapahtunut tapaus on räikeimmästä päästä, voidaan varmaan sanoa, ettei vanhusten- eikä vammaistenhoito ole tällä hetkellä Suomessa kunnossa. Hallitukselle on eri tavoin jo vuosia tuotu viestiä hoitajilta, omaisilta ja järjestöiltä siitä, että henkilökuntaa on vanhustyössä liian vähän — niin asumispalveluissa eli yhteisökodeissa kuin kotihoidossakin. Toivottavasti kaikki nyt heräämme tähän tosiasiaan.

Näiden esimerkkien valossa kysyn teiltä, vastuuministeri Saarikko: onko vanhustenhoido Suomessa mielestänne kunnossa?

Ärade talman! Minister Saarikko, tycker ni att åldringsvården är i skick i Finland?

16.03 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asiat suomalaisten ikäihmisten hoivassa eivät ole niin hyvällä tolalla kuin asioiden pitäisi olla. On hienoa, että voimme keskustella tästä tänään perusteellisesti ja valottaa laajan kysymyksen eri lähestymiskulmia.

On hyvää hoivaa, on huonoa hoivaa. Valtaosa ikääntyneistä suomalaisista ei vielä tarvitse apua, ja niistä, jotka ovat vanhuspalveluiden piirissä, kuusi kymmenestä on kotipalveluiden asiakkaita. Neljä kymmenestä on niiden palveluiden piirissä, joissa valvontaviranomainen Kristiinankaupungissa käytti järeintä mahdollista toimenpidettään eli sulki kokonaisen Esperi Care -yrityksen yksikön. Luotan siihen, että valvontaviranomainen oli harkinnut toimensa tarkkaan. Sitä ennen yritystä oli yritetty ohjeistaa, nuhdella, antaa moitteita ja johtaa asioita oikealle tolalle. Näin ei tapahtunut, ja voidaan kysyä, [Puhemies koputtaa] miksi ei. Silloin ehkä ahneus on voittanut moraalin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä tästä aiheesta, ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan.

16.04 Merja Mäkilä-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä, että ministerikin on herännyt asian vakavuuteen ja myöntää, että korjattavaa on. Kysymys on nimittäin ihmisoikeuksista, joita nyt ikäihmisten ja vammaistenkin kohdalla rikotaan. Vanhustenhoidon ongelmat väkisinkin kilpistyvät siihen tosiasiaan, että hoitohenkilökuntaa on monin paikoin liian vähän. Lupaukset ja suositukset eivät ole tilannetta parantaneet, ja siksi tarvitsemme minimimitoitukset lainsäädäntöön.

SDP on vaatinut riittävän hoitajamitoituksen kirjaamista lakiin jo vuosikautia, mutta eri verukkeiden avulla tätä on vastustettu. Esperi Caren esimerkit osoittavat, että ilman riittävää lain antamaa vahvaa selkänöjää hoitajien määrästä tingitään yleensä säästösyistä. Kysynkin ministeri Saarikolta: Eikö henkilöstömitoitukset olisi nyt syytä kirjata lopultakin lakiin? Tuotteko asiasta vielä tällä vaalikaudella esityksen, jotta tämä asia saadaan kuntoon?

16.06 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ennen itse asiasisältöön vastaamista totean, että eduskunta oli antanut hallitukselle ohjeistuksen, että tällä vaalikaudella vielä ehdittävät lait oli syytä tuoda eduskuntaan 5. joulukuuta mennessä. Eli tämän vaalikauden puitteissa esittämiänne muutoksia ei ole aikataulullisestikaan mahdollista tehdä. Hallituksen tärkein tavoite myös suomalaisten ikäihmisten vuoksi on saattaa vihdoinkin loppuun se rakenneuudistus, joka takaa paremmat palveluiden järjestäjät nykyisten kuntien sijaan: isommat ja vahvemmat maakunnat.

Mitä tulee kysymykseenne, olen aivan samaa mieltä kanssanne siinä, edustaja, että suomalainen hoitohenkilöstö — lähihoitajat, sairaanhoitajat ja muut ammattilaiset — on hyvän hoivan sydän ja ydin. On syytä kiinnittää huomiota hoitohenkilöstön jaksamiskysymyksiin, mutta myönteistäkin on. Viittaamanne laatusuositus, joka ohjeistaa henkilöstön määrää, on johtanut hyvään kehitykseen. Siellä kirjattu [Puhemies koputtaa] 0,5 hoitajaa hoidettavaa kohden ylittyy valtaosassa meidän [Puhemies koputtaa] ikäihmisten ympärivuorokautisen hoivan yksiköitä.

16.07 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehdin jo iloita, kun huomasin tänään, ministeri Saarikko, teidän tviittinne, jossa sanoitte kannattavanne vanhuspalveluiden henkilömitoituksen kirjausta lakiin. Nyt en oikein ymmärrä. Miksi sanotte kannattavanne asiaa mutta väistätte vastuuta aikataulusyihin vedoten? Tänne taloonhan tuodaan koko ajan lakeja käsiteltäväksi, [Vasemmalta: Juuri näin!] onpa jopa tuotu kiireellisenä sellaisia lakiesityksiä, joissa lain voimaantuloa on siirretty vasta vaalien jälkeen alkavaksi. Tämä laki taisi koskea sijoittajien veroetua. Vanhuksemme ovat arvokkaampia kuin yksikään arvopaperi. Ministeri, teillä on nyt kaikki valta ja voima käsissänne muuttaa vanhustemme palveluiden laatua paremmaksi. Miksi ette suostu korjaamaan lakia jo nyt?

16.08 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän vaalikauden vanhustyön, -hoivan, painopiste on ollut kotihoidon kehittämisenä. Viimeisen viikon ajan on keskusteltu — ja syystä, oikeutetusti — tehostetusta palveluasumisesta eli sellaisista hoitopaikoista, joissa ympärivuorokautisesti hoitajat ovat vanhusten tukena. Valtaosa palveluista on kuitenkin kotihoitoa. Olemme kehittäneet muun muassa ympärivuorokautista kotihoitoa ja palveluohjausta palveluiden piiriin. Ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2018 vp

olemme myös varmistaneet, että kuntien taloutta ei ole heikennetty samoin kuin edellisellä kaudella, [Välihuutoja vasemmalta] jotta nykyiset, hyvin toteutetut vanhuspalvelulain kriteerit voisivat olla kunnille aidosti toteutettavissa.

Ei ehkä ole mielekästä käyttää tätä yhteistä aikaa arvioimalla prosesseja tai eduskunnan aikatauluja. Totean sen yleisohjeen, joka eduskunnalle on annettu, ja myöskin huomautukseenne siitä, että lait olisi syytä valmistella hyvin. Hallitukselle tärkeintä suomalaisten ikäihmisten vuoksi on se, että sosiaali- ja terveysvaliokunta perustuslakivaliokunnalta lausunnon saatuaan käsittelee ripeästi ja [Puhemies koputtaa] huolellisesti esityksen suuren salin arvioitavaksi siltä rakenneuudistuksen pohjalta, [Puhemies koputtaa] jolta vanhuspalvelut jatkossa maakunnissa toteutetaan.

16.09 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää jokaista niistä hoitajista ja omaisista, jotka ovat tuoneet nämä tapaukset meidän tietoomme. Kiitos heidän rohkeudestansa, empatiastansa, siitä, että me käsittelemme ja keskustelemme tästä kysymyksestä. Kyse on meidän vanhemmistamme, isovanhemmistamme, niistä ihmisistä, jotka ovat rakentaneet tämän maan. He ansaitsevat hyvää hoitoa, hoivaa. He ansaitsevat sen, että he voivat kokea, että ikääntyminen Suomessa on turvallista, että heitä arvostetaan ja heistä halutaan pitää huolta.

Me haluamme, että jokainen vanhus, ikäihminen, voi nukkua yönsä turvallisesti. Me haluamme, että jokainen heistä saa riittävästi ravintoa ja ruokaa. Me haluamme, että jokainen heistä pääsee myös ulkoilemaan. Heillä on siihen ehdottomasti oltava oikeus. Tämä kaikki kilpistyy aika pitkälle kysymykseen hoitajamitoituksesta, siitä, että meillä on riittävästi hoitavaa henkilökuntaa esimerkiksi meidän palveluasumisessa ja laitosasumisessa. Kysyn vielä kerran: Oletteko te valmiita korjaamaan tämän tilanteen, tuomaan eduskuntaan esityksen, johon hyvin laajasti kaikki puolueet näyttävät olevan [Puhemies koputtaa] sitoutuneita kokoomusta lukuun ottamatta? Oletteko valmiit toimimaan nyt?

Puhemies Paula Risikko: Pysytään minuutissa. Täällä on monta kysymystä jäljellä. — Ministeri Saarikko ja sitten ministeri Orpo.

16.10 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aiemmin vastasin jo. On ne aikataulureaali-teetit, mitkä sitovat tätä eduskuntakautta ja hallituksen erityispainopisteen siihen, että rakenneuudistus, se kuuluisa sote-maakuntauudistus, pitäisi saattaa valmiiksi, jotta meillä vihdoinkin olisi aikaa ja mahdollisuuksia yhdessä keskittyä juuri tämänkaltaiseen, kaikkein oleellisimpaan sisältökeskusteluun, jolla suomalaiset — ne, joiden omaiset tällä hetkellä ovat esimerkiksi vanhuspalveluiden piirissä — mittaavat koko yhteiskunnan luottamusta ja haluaan ja rohkeuttaan ja kiinnostustaan maksaa tälle yhteiskunnalle veroja, että heidän läheisensä ja ikäihmisensä hoidetaan arvokkaasti.

Oleellista on huomioida myös tosiseikat sen jälkeen, kun laatusuositus on asetettu eli määritelty kentälle ajatukset siitä, mitkä ovat suuntaviivat henkilöstön määrälle. Asiat ovat paremmalla tolalla. Yksityisissä hoivakodeissa hoidettavaa kohden on keskimäärin 0,64 hoitajaa ja julkisissa 0,66 hoitajaa hoidettavaa kohden. Olemme hyvään suuntaan matkalla jo tällä laatusuosituksella.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2018 vp

16.12 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me olemme nyt sosiaali- ja terveyspalveluiden ytimessä. Kyse on välittämisestä, kyse on siitä, miten me huolehdimme kaikkein heikoimmassa asemassa olevista vanhuksista ja vammaisista.

Viime kaudella me hyväksyimme täällä vanhuspalvelulain, joka paransi ikäihmisten oikeusturvaa ja mahdollisuuksia saada hyvää vanhuspalvelua. Tämän piti olla eduskunnan yhteinen viesti siitä, että me voimme vanheta turvallisesti ja vanhuksista pidetään huolta, mutta nyt toisin kävi. Teidän hallituksenne ensimmäisiä esityksiä oli vanhuspalvelulain heikennykset ja leikkaukset. Nyt tämä on konkretisoitunut vanhustenhoidon laiminlyönteinä ja jopa vanhusten heitteillejättönä. Nyt tämä on vaikuttanut myös siihen, että vanhuspalvelun piirissä olevat työntekijät ovat erittäin väsyneitä, ahdistuneita ja uupuneita. Te ette nyt ilmeisesti ole valmis tuomaan lakiesitystä henkilöstömitoituksesta, mutta, arvoisa puhemies, arvoisa ministeri Orpo, [Puhemies: Aika!] tuotteko te eduskuntaan lisätalousarvioesityksen, joka kohdistetaan vanhuspalveluiden parantamiseen?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan nyt sitten ministeri Saarikko ja ministeri Orpo, tässä järjestyksessä.

16.13 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän kyselytuntiin valmistautuessani mietin, valitsetteko oppositiossa tyyli-lilajin, jossa syyttelette meitä ikäihmisten palveluiden leikkauksesta. [Eduskunnasta: Totta kai!] Se tyyli-lilajivalinta on nimittäin tarkkaan harkittavissa ajatellen, että suomalaisten vanhusten asioita ei mitata vaalikausissa vaan joka ikinen päivä hyvässä hoidossa, eikä teidänkään saldonne tältä osin aivan puhtoinen ole. Teidän vaalikautenne viimeisiä töitä oli leikata kuntien taloudesta liki 300 miljoonaa, nimenomaan purkaa tällaista laitoshoidoa, [Välihuutoja] josta täällä tänään puhutaan. [Hälinää — Puhemies koputtaa]

16.14 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meidän on annettava jokaiselle vanhukselle juuri hänelle parasta hoitoa. Se on meidän kaikkien yhteinen tavoitteemme, ja siihen on yhdessä pyritty. Kukin meistä vuorollaan — te olitte viime kaudella hallituksessa mukana, nyt tämä hallitus — on kehittänyt meidän vanhustenpalveluitamme. Nämä ongelmat ovat olleet meidän kaikkien tiedossa, ja yhdessä olemme niitä pyrkineet ratkomaan.

Ministeri Saarikon johdolla ja aikaisemmin ministeri Rehulan johdolla on tällä kaudella panostettu erityisesti kotipalveluihin, joiden piirissä on 60 000 vanhusta. Ne ovat olleet keskeinen huolenaihe. Mutta ongelmia on edelleen, enkä minä voi hyväksyä yhtään laiminlyöntiä, joita meillä on. Enkä minä voi hyväksyä ollenkaan emmekä hallituksena hyväksy sitä, että voittoa tavoitellaan vanhusten kustannuksella. Voittoa ei voi vanhusten kustannuksella tavoitella. [Välihuutoja]

Mitä tulee tähän hoitajamitoitukseen, kun kyse on pitkäaikaisesta ongelmasta — ja nyt on kyse siitä, että on tehty laiminlyöntejä — niin auttaisiko yksi desimaali siihen, että näitä laiminlyöntejä ei tehtäisi? [Välihuutoja vasemmalta] Ei auta. Me kaikki haluamme, että hoitajia on riittävästi, ja kun me olemme tästä yksimielisiä, että me haluamme riittävän määrän hoitoa, niin ehdotan tässä, että tehdään tämä työ parlamentaarisesti ja valmistellaan seuraavalle hallitusneuvotteluryhmälle pohjaksi vahva eduskunnan tahto, koska tälle eduskunnalle ei enää ehditä tuomaan uutta lainsäädäntöä. Tehdään tämä yhdessä, koska

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2018 vp

meillä on yhteinen tavoite, riittävästi hoitajia, joka lähtee kunkin hoidettavan yksilökohtaisista, henkilökohtaisesta tarpeista, ei desimaalista.

Puhemies Paula Risikko: Vielä edustaja Lindtman, sitten otetaan muitten ryhmien kysymykset.

16.15 Antti Lindtman sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiskunnan sivistyksen mitta on se, miten huolehdimme heistä, jotka tämän maan meille ovat rakentaneet. Ja nyt tilanne on se, että vanhuksia hoidetaan Suomessa tavalla, joka ei täytä ihmisarvoisen hyvän hoidon kriteerejä. Tämä on ollut tiedossa jo pitkään, ja sen vuoksi tarvitaan vähimmäismitoitus, ainakin minimitaso, sille, kuinka paljon henkilöstöä on hoitamassa, jotta näiltä laiminlyönneiltä pystytään välttymään. Tässä on nyt kyse siitä, yritetäänkö löytää uusia selityksiä vai tehdäänkö tekoja.

Arvoisa puhemies! Hallitus väittää, että se ei voisi enää tuoda esitystä eduskuntaan. Viimeksi tänään hallitus on tuonut eduskuntaan maatalouden tuloveroa koskevan esityksen. Hallitus tuottaa koko ajan esityksiä, tulee sijoittajille, tulee maatalouteen. Mutta nyt kyse on siitä, vastaatteko te nyt tähän kysymykseen. Ikäihmiset tätä vaativat, hoitajat vaativat, omaiset vaativat. Ministeri Orpo, onko niin, kun te viimeksi tänään [Puhemies koputtaa] olette sanonut, [Timo Heinonen: Aika!] että te tätä vastustatte, että teidän kantanne on se, joka estää hallitusta tuomasta vanhustenhoitoa parantavaa esitystä eduskuntaan? Onko kokoomus tässä ainoa, joka tätä vastustaa?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan ensiksi — kumpi ensiksi? Ministeri Saarikko ja sen jälkeen ministeri Orpo, lyhyesti.

16.17 Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdyn ihan tismalleen kysyjän arvioon siitä, että tämä kaikki, mistä nyt julkinen keskustelu käy voimakkaana, on osa käsitystämme ihmisarvosta. Puhumme tehostetussa palveluasumisessa, ympärivuorokautisessa hoivassa ihmisten elämän viimeisistä kohteista. Puhumme myös kuolemasta, omaisten surusta ja erittäin raskaasta hoitotyöstä, koska kaikki tutkimukset osoittavat, että elämme yhä pidempään, ja se tarkoittaa myös sitä, että hoidettavat ovat entistä huonokuntoisempia. Siksi erityinen huoleni kiinnittyy niihin viesteihin ja tutkimuksiin, jotka koskettavat henkilöstön jaksamista ja alan houkuttelevuutta tulevaisuudessa.

Olisi helppoa vastata, että vain lisäämällä pykälä lakiin kaikki ratkeaisi. Näin ei kuitenkaan ole. Esimerkiksi haluan haastaa tässä salissa kaikkia kuntapäättäjiä. Olemmeko yksityisille firmoille palveluita ulkoistaessamme satsanneet kilpailutuksissa laatutekijöihin? Se on ollut erittäin merkityksellinen puute, kun olemme kuntapäättäjinä tuijottaneet vain hintaa. Silloin jos ainut tekijä on, että tuijotamme vain hintaa, [Puhemies koputtaa] ei henkilöstömitoitukseen ratkaise kaikkea.

16.18 Valtiovarainministeri Petteri Orpo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä viisaasti sanottiin, sivistyneen yhteiskunnan merkki on se, miten se huolehtii vanhuksistaan. [Vasemmalta: Ja tekoja!] Me kaikki haluamme, että meidän vanhuksemme saavat parhaan mahdollisen hoidon, ja siihen on yhdessä pyritty.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 151/2018 vp

Edelleen uudistan sen ajatukseni, että tehdään parlamentaarinen työskentely yhdessä. Meillä on seuraavat hallitusneuvottelut, jotka siellä ovatkaan, tulevien kuukausien päässä, ja tehdään hyvää valmistelua. Minusta tämä on niin iso kysymys, ja koska tässä on kuitenkin määrätietoista työtä tehty tällä vaalikaudella esimerkiksi kotipalveluiden osalta, aikaisemmin tehtiin vanhuspalvelulaki, niin jatketaan tätä työtä myöskin yhdessä ja luodaan pohjaa.

Arvostetaan niitä ihmisiä, jotka tekevät hoitotyötä. Ei saa yleistää, jos jossain on mustia kohtia, huonoa työtä. Arvostetaan niitä kymmeniätuhansia, satojatuhansia suomalaisia sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, vanhuspalveluhenkilöstöä niin julkisella kuin yksityisellä sektorilla. [Eduskunnasta: Ja firmoja!] Minäkin olen nähnyt lähipiiristäni, kuinka arvokasta työtä tehdään [Puhemies koputtaa] sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Kaikki arvostus heille. He haluavat varmasti riittävästi työpareja, apua. Kaikkien meidän tavoite on tämä sama. [Paavo Arhinmäki: Aivan, tästä on kysymys!]

Kysymyksen käsittely päättyi.